

KIRÁLY-KÖNIG PÉTER MISEKOMPOZÍCIÓI

A Magyar Tudományos Akadémia 200. születésnapja és a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából olyan alkotóról szeretnék szólni, aki életművével kiérdemelte városunk elismerését. Király–König Péter neve szorosan összefonódott Szeged városával és a magyar egyházzene történetével. Ezért volt szerencsés a szegedi zeneiskola tanárának, Marosvári Attilának a javaslata, hogy a szegedi zeneiskola vegye fel egykori igazgatója nevét.

Az ő misekompozíciói nem csupán zeneművek, hanem a szegedi templomi közösség számára a zeneszerző zenei hangban megfogalmazott valóságai.

A szegedi Szent Gellért templom bejárati ajtaján lévő érem

Király-König Péter (1870-1940) a 20. század elején fejtette ki tevékenységét, abban a korszakban, amikor a magyar zene Bartók, Kodály és Bárdos hatására új, nemzeti karaktert keresett. Király-König azonban más úton jár: ő az egyházi zene hagyományait, a gregoriánt, a reneszánsz polifóniát és a klasszikus harmóniavilágot igyekezett egyensúlyba hozni saját kora érzékenysé- gével. Zenéjében a méltóság és a hitbéli bensőség egyaránt jelen van.

Király-König Péter a 19–20. század fordulójának egyik legjelentősebb magyar zeneszerzője és pedagógusa, a Szegedi Városi Zeneiskola több mint három évtizeden át szolgáló igazgatója, az egyházi és világi zeneművészet kiemelkedő alakja volt. 1870. május 29-én született az ausztriai Stájerországban, Rosegg nevű kis faluban. Gyermekkorát nevelőszüleinél, az angeri tanító, Höge Rudolf családjában töltötte, itt ismerkedett meg a zenével. Már hatévesen templomi énekkarban énekelt, majd 11 évesen az admonti bencések zenei iskolájába került, ahol mély vallásos lelki és zenei élmények formáltak. Későbbi tanulmányait Grazban végezte, ahol Karl Prager, a filharmonia koncertmestere tanította, itt születtek első kompozíciói is – köztük a Leo-kantáta és az ifjúkori operája, *A praenestei fuvalás*.

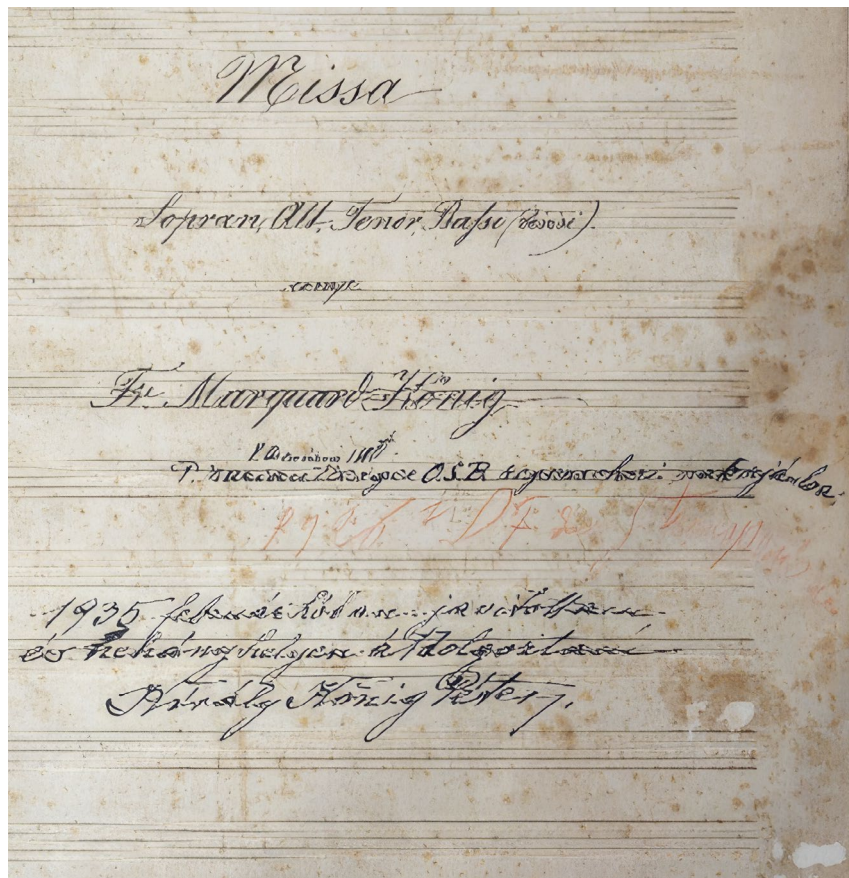
Teológiai tanulmányokat is folytatott az admonti bencés rendben Frater Marquard néven, de a zene iránti elkötelezettsége erősebbnek bizonyult. 1893-ban a rendből kilépve Emil Sauer ajánlásával iratkozott be a budapesti Zeneakadémiára. Itt Koessler János növendékeként zeneszerzést és orgonát, Szabados Béla és Erkel Gyula irányításával zongorát, Szabó Xavér Ferencnél hangszerelést, Harrach Józsefnél zenetörténetet tanult. Osztálytársai között találjuk Dohnányi Ernőt is.

1897-ben művészi oklevelet kapott, majd színházi karmesterként dolgozott Troppauban, Győrött, Aradon, Kassán és Erdély városaiban. 1904-ben Michalovich Ödön javaslatára elnyerte a Szegedi Városi Zeneiskola igazgatói posztját, amelyet 1935-ös nyugdíjazásáig töltött be. Működése alatt Szeged pezsgő zenei központtá vált: kórusmozgalmak, hangversenyek, oratórium-estek formáltak a helyi kulturális életet. Tanárként precíz, következetes és lelkesítő művészpédagógus volt, aki a legválságosabb időkben – háború, forradalmak, Trianon utáni évek – is hű maradt hivatásához. Király-König nem csupán tanító, hanem rendkívül termékeny zeneszerző is volt.

Egyházi művei közül több zenekari miséjét is előadták, melyek közül kiemelkedik az a-moll Fogadalmi mise. Érdemes megjegyezni, hogy misekompozícióin kívül a Szent István oratóriumot 1939-ben a Kultuszminisztérium pályadíjjal jutalmazta. Egyházzenei örökségének legjellemzőbb vonásai a gazdag harmóniavilág, a klasszikus formaérzék és a mély, hitből fakadó ihletettség. Miséi a magyar katolikus egyházi zene maradandó értékei közé tartoznak.

A Szegedi Dóm kottatárában az alábbi misék kottái találhatók:

G-dúr mise (Missa prima) 1891, javított változat 1935, SATB:

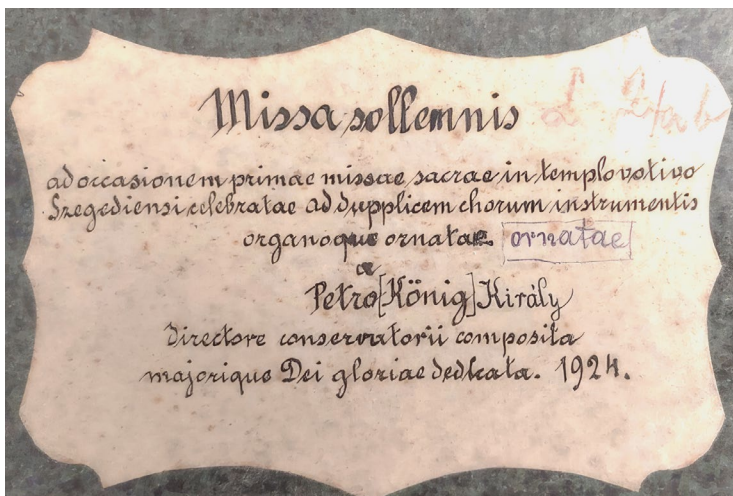
Missa Calasantii (C-dúr, 1906, zenekar+SATB)

B-dúr mise 1913 (zenekar+SATB):

Handwritten musical score for Kyrie, featuring vocal parts (soprano, alto, tenor, bass) and piano accompaniment. The score is written in G major (one sharp) and 4/4 time. The tempo is marked "Moderato". The lyrics are in German, and the title "Kyrie" is written in a stylized font. The score includes a list of parts on the right side: Kyrie 2 per, Gloria 3, Credo 6, Sanctus 1, Benedictus 3, Agnus 2 1/2, and Adagio 18 per. The score is numbered 10 and 11 at the bottom.

a-moll mise 1922 (négy szólamú férfikarra)

Missa solemnis (Fogadalmi mise) C-dúr (zenekar+SATB) 1924 június 2:

Szegedi mise 1930 (zenekar+SATB) C-dúr:

The image shows a handwritten musical score for a piece titled "Szegedi mise". The score is written on multiple staves, with various musical notations including notes, rests, and dynamic markings. The title "Szegedi mise" is written at the top left. The score is for a SATB choir and orchestra, as indicated by the instrument parts listed on the left. The music is in C major and 4/4 time. The score is handwritten and shows signs of age.

D-dúr mise (Két szólamú női karra orgonával, 1831):

Missa in C *Allegretto* **Kyrie.** *1831.* **König Péter 1.**

Soprano
Alt.
Organo

inf
inf
inf

Ky-ri-e e-le-i-son Ky-ri-

-e-e-le-i-son Ky-ri-e e-le-i-son.

esetleg Solo *esetleg Solo* *mf Tutti.*

stacc *legato* *stacc* *legato*

po *mf*

Christe-lei-son Christe-lei-son Chri-ste-e-le-i-

son Ky-ri-e e-le-i-son Ky-ri-e-e

A kottatár katalógusa még említ ezeken kívül is misekompozíciókat, amiket eddig nem találtam meg a kották között. Ezek:

- Esz-dúr férfikari mise 1936,
- E-moll mise (*Esz*)Sz E G E D témával

Nincsenek meg a Szegedi Fogadalmi Templom kottatárában az alábbi miséi:

- Missa „Sanctae Elisabeth”, amelyet a szegedi Szent Erzsébet templom számára komponált. Hangvétele ünnepélyes, mégis bensőséges; a kórus minden szólamát érzékenyen vezeti.
- A Missa brevis in honorem Sancti Stephani rövidebb, de ugyanilyen szellemiségű mű: a liturgikus szolgálatban is elhangozhatott, így nemcsak koncertmű, hanem valóban a szertartás része kívánt lenni.
- A Requiem című gyászmise már a zeneszerző érett korszakából való: mély érzelmeket, drámai kontrasztokat rejt, ugyanakkor sosem veszti el imádságos jellegét. Ebben mintha a szerző saját korának háborús és lelki fájdalmaira is választ keresne.

Király–König Pétert rendkívüli munkabírárs, igényesség és szelíd humor jellemezte. Híres volt anekdotáiról és derűs természetéről – legendás „bűvös tizennyolcas” története máig él a zenészkörökben:

A bűvös tizennyolc

1914 májusában az Európa Kávéház zenei asztalánál született a következő anekdota: Király–König szivarra pukkantott, kortyolt egyet a korsó sörből, majd fennhangon magyarázni kezdett:

- Mozart 1791-ben halt meg, és a számok összeadva tizennyolcat tesznek ki. Tizennyolc év elteltével, 1809-ben elhunyt Haydn. E számok összege ugyancsak tizennyolc. Haydn halálát követő tizennyolcadik évben, azaz 1827-ben Beethoven távozott az élők sorából. Halála dátumának összege megint csak tizennyolc. Hát nem különös, uraim?
- Valóban az! – szólt közbe lelkesen az egyik pincér. – Kérem, én meg 1863-ban születtem, ami ugyancsak kiadja a tizennyolcat.
- Na, hallja! – förmedt rá Király–König. – Ne tolakodjon maga Beethovénék közé! Előbb haljon meg, és utána magára is érvényes lesz a tizennyolc.

Bár osztrák születésű volt, önmagát mindig magyarnak vallotta: „Idegenből jöttem, de rajongón magyarrá lettem” – vallotta Szent István oratóriuma kapcsán.

Életműve a magyar zeneirodalom értékes része: klasszikus formaművészet, mély hit és fegyelmezettség jellemzi. Harminc éven át élt és alkotott Szegeden, ahol igazgatóként, tanárként, karnagyként, zeneszerzőként és közszereplőként egyaránt a város kulturális életét gazdagította. 1940 pünkösdhétfőjén, hetvenedik születésnapja előtt két héttel hunyt el Szegeden.

Király–König zenéjének egyik legkülönlegesebb vonása, hogy soha nem a technikai bravúrra épít. Kompozíciói letisztultak, minden hang a szöveg szolgálatában áll. A polifón szerkesztés ugyan a régi mestereket idézi – talán Palestrinát, talán Lassust –, de a harmóniákban ott rejlik a 20. századi ember reménye is.

Egy-egy akkord nála nem pusztán zenei feszültséget jelent, hanem az emberi lélek rezdülését: a könnyörgés pillanatát, az öröm ujjongását, vagy éppen a megbékélés csendjét. Művészetében mindig jelen van az a mély meggyőződés, hogy a harmónia nemcsak hangok összessége, hanem az ember és a világ közötti béke kifejeződése.

Irodalom

https://www.parlando.hu/2020/2020-5/Kerek_Ferenc.pdf

<https://www.delmagyar.hu/helyi-kozelet/2020/02/szeged-legendas-zenepedagoga-sara-kiraly-konig-peterre-emlekeztek-a-dugonics-tarsasagban>

https://www.parlando.hu/2025/2025-3/Kiraly-Konig_Peter-155.htm